КОЛА

Заснаваны літаб'яднаннем „Наднёманскія талясы"

№ 30 (185) 29 снежня 1991 года

Екцерина КАНЧЕВСКАЯ

Время идет, жизнь кипит, что-то уходит, уходит безвозвратно — не остановить, не задержать. Вокруг — суетящиеся люди, где-то в мечтах груда непретворенных планов, в голове — сотни вопросов не имеющих ответов (риторика!), а вокруг — жизнь. Не такая, как хочется, совсем не такая, о какой мечтал, и все-таки надо жить. Решать извечное — быть или не быть, самим заканчивать спор Сократа и Эпикура. А прав окажется все равно тот, который глядя на жизнь XX столетия и имея за плечами многовековой опыт человечества, произнесет золотые слова о том, что

Мир останется прежним,
Да, останется прежним.
Ослепительно нежным
И сомнительно нежным.
Мир останется лживым,
Мир останется вечным.
Может быть, постижимым,
Но всегда — бесконечным.
И значит, не будет толка
От веры в себя да в Бога.
И значит, остались только
Иллюзия и дорога...

Все чаще и чаще говорят: «не бери в голову». Но как страшно смотреть на то, как люди постепенно звереют! Неужели прав был Аристотель, говоря, что «человек — животное политическое»! И все же человек должен думать. Бороться хотя бы с самим собой. Перестать чувствовать себя винтиком. Постоянно вспоминается надпись на стене подземного перехода в Гданьске, ведущего к универу: «Ludzie, myslcie! To nie boli!»

«В этом все. Нельзя нестись по течению времени. Надо всегда стремиться — не к власти,— к интеллигенции. К мудрости. К знанию.

Жизнь человеческая не есть ли минутное окосение души! И затмение души тоже!

Такая пустая и глупая шутка! Как у классика!

Дай ответ — не дает ответа...

Неужели действительно все брать в ноги! Выродимся, а это страшнее, чем обеднеем.

А время идет, жизнь кипит, что--то уходит, уходит безвозвратно — не остановить, не задержать, не вернуть...

* * *

Ничего не надо боле,
Только б глаз тех синий свет,
Только бы умчаться в поле
От пустых мирских сует.
Только б верить в того Бога,
Что обязан жить в душе,
Чтоб была цела дорога,
Что кончалась на меже.
Только бы не отказаться
От своих надежд и слов,
Только бы не оказаться
В царстве льстивых, сладких снов.
Только б сильной оставаться:
Пусть — в крови, но все ж — с улыбкой.
Никогда чтоб не встречаться
С всемогущественной рыбкой.
Только б верить, что на свете
Я нужна кому-то тоже.
Повстречаться с тобой, Боже!..
Лишь тогда сказать посмею
На предсмертном молебене:—
— Никогда, ни перед кем я
Не вставала на колени.

* * *

Не говори, что Бога—нет.
Скажи уж лучше, нас не стало,
Раз все святое вдруг пропало
И мы нарушили обет.
Не говори, что Бога — нет.
Он — в самой сути мирозданья
И он — в основе пониманья
Всех человеческих судеб.
Не говори, что Бога — нет.
Он — в нашей жизни, правя нами
Умом и душами, сердцами
Мы принимаем его свет.
Не говори, что Бога — нет.
А лучше стань перед иконой,
Зажги свечу и — помолчи.
Не позволяй себе убогим
Быть. И других тому учи.

* * *

Мы будем счастливы. На том иль этом свете—
Какая разница? Господь ведь нас простит.
Мы нарисуем в золотистом цвете
Прекрасные портреты нас самих.
Мы будем счастливы, едва поняв однажды,
Что сердце не себе принадлежит.
Когда все это будет — разве важно?
Моя душа к твоей душе летит...
Мы будем счастливы, мы будем сумасшедши,
Желанья встречи все же утоив.
И даже сам Христос, с креста сошедши,
Протянет руки к нам, благославив.

* * *

Спасибо просто за то, что ты — есть.
За то, что в ночной тишине
Можно, проснувшись, удобнее сесть
И думать лишь о тебе.
За то, что радость в глазах.
За то, что ни разу ты не был груб,
И я не была в слезах.
За то, что есть кого проклинать,
Плакать о ком и любить,
За то, что мне выпало счастье узнать,
Что тебя не могло не быть.
Пусть я — не твоя, и ты — не мой,
И нашему счастью — не цвесть.
Но говорю с открытой душой:
Спасибо за то, что ты — есть.

* * *

Вы вспоминайте обо мне хоть иногда.
О большем не прошу,— хотя бы это,
Пусть на вопросы наши нет ответа,
Все ж вспоминайте обо мне. Хоть иногда.
Наверно, это — общая беда,
А может: я, одна всему виновник.
Фортуны привередливый любовник,
Я, знаете, любила Вас всегда.
Нас жизнь свела в насмешку над Судьбой.
Измучив счастьем, напоила горем.
А мы молчим, мы даже с ней не спорим,
Как будто онемевшие душой.
Вы правы, жизнь — лишь жесткая игра.
Но оказавшись средь толпы безликой
О вот такой — чудной и чуть наивной
Вы вспоминайте обо мне. Хоть иногда.

Алег ЯНУЛЬ

ПРАЧНУЛІСЯ ЗВАНЫ ГАРОДНІ

Край абудзіўшы наш, заходні,
Праслаўлены ва ўсе вякі,
Прачнуліся званы Гародні,
Ударылі вечавікі...
Над прынямоннем стогнуць бомы,
Ірвуць нам душы на шматкі...
Праз плач пытаюць: скуль і хто мы...?
За што нам выпаў лёс такі...?
На волю рвецца боль народны,
Яшчэ не спраўджаны прысуд...
Гудуць, завуць званы Гародні,
Нашчадак гарадзенскіх труб...
І з уваскрэшаным тым звонам,
Страсаючы пласты ілжы,
Галосіць з гарадзенскім бомам
Народ, распяты на крыжы...
Званы гудуць, а я нямею,
Малюся гмахам камяніц...
І плачу, бо не разумею,
Тваіх, Айчына, таямніц...
Край стаў агульнай дамавінай,
Нібыта выкляў яго хто...
Хто зацванай Хірасімай,
Празваў яго? Калі? За што?
За што блуканні па пакутах,
Па сутарэннях той маны,
Якою кожны з нас акуты,
Мы закаваны у кайданы...?
Гудуць званы... Я чую крокі...
Сышло цярпенне грамады...
Бо прывялі ілжэпрарокі,
Народ да прорвы, да бяды...
І больш няма куды падацца,
Рука да болю цісне крыж...
І так карціць перажагнацца,
Што мусіць болей не сцярпіш...
Прачнуліся званы Гародні...

* * *

Зноў восень цвеліць рыжай грывай
Вярэдзіць песняю зуброў
Паганскі рог дзяцей Ярылы
Сваім нашчадкам будзіць кроў...
Я нібы ў тых сонцаваротах
Вянчаю пэўны сэнс жыцця...
У гыбіні кругаваротаў
Вяду няўмольны лік быцця...
... Як палаюць смольныя паходні
І ля паганскага жытла
У чорнай пушчы, пад Гародняй
Рве цеціву мая страла...
Раса брыняе ярнай сілай
Нібы язычнік ёй шапчу...
Так прашчур мой у дзень Ярылы
І зерню кляўся і мячу...
Зноў дзячу восень за набытак,
Цалую ніву бы абрус...
Я сёння след твой, твой адбітак,
Мой старажытны беларус...
Але зноў попел ліхалеццяў.
І вар 'яцее ў сечы конь.
Паганскі ідал мне смяецца.
Ахвяры есць яго агонь...
Сярпом жне поўня ў небе зоркі
Я з той пагоняй, уначы...
Праз дым вякоў барвова-горкі,
Табе, мой прашчур, я крычу...

* * *

Восень хабар лісцямі ўзяла,
Пазалотай з ашуканых дрэў...
Ветрыкам даніну падмяла,
Пад птушыны, развітальны спеў...

З дубу пастрасала жалуды,
Прылягла за стогам адпачыць...
А каб прыхаваць свае сляды,—
Дожджык наняла пацярушыць...

Адпачыўшы — стала ў поўны рост,
Воблакі прагнала за лясы.
Пляснула ў далоні, каб мароз,
Прычасаў перад дарогаю вусы...

ЯНЫЧАР

Валянцін ДУБАТОЎКА

Ён адрокся ад роднае хаты,
У няшчасці пакінуў свой край,
Лютай злосцю, як дзідай працяты,
На крыві заснаваў сабе рай.
Гукі шабляў змянілі жалейку,
Богам стаў яму востры кінжал.
На сваю, на святую зямельку
Ён асманскі направіў навал.
Размяняў сваю родную маці,
На бліскучы турэцкі сутан
І, каб добра жылося ў знаці,
Ён з братоў сваіх справіў курган.
Кінуў усё пад чужыя харугві,
Нават памяць і тую аддаў.
Аж трашчалі на конях папругі
Калі ён свой народ рабаваў.
Толькі тут памыліўся пракляты,
Што можна ўзяць і зламаць.
Ты душы яго, кідай за краты...
Толькі веру хто дасць забіваць?
Азірніцеся зараз навокал—
Хто тут здраднік і хто з вас ваяр...
Час ляціць, як зняверчаны сокал,
А ў нас яшчэ спіць янычар.

ЯНЫЧАРЫ — воіны рэгулярнай пяхоты ў султанскай Турцыі. Яны камплектаваліся з палонных славянскіх дзяцей і выхоўваліся з мэтай барацьбы супраць свайго народа. Праяўлялі залішнюю жорсткасць пры абароне інтарэсаў прывілеяваных колаў якой-небудзь касты.

ЯРАСЛАЎ КОЙКА

ЯГО ЗІНА

За аснову ўзяты рэальны факт з жыцця беларускага паэта Уладзіміра Дубоўкі.

Цягнік у апошні раз прагрукатаў коламі і, выпусціўшы белае воблака пары, спыніўся. Над неабсяжнымі абшарамі Прыангар´я пачынаўся новы дзень. Першы прамень сонца ўжо адбіваўся ад бліскучых наезджаных рэек чыгункі, гарэзліва запальваў рознымі колерамі плямку пабітага шкла ля станцыйнага будынка. Дзе-нідзе праходзілі людзі, займалася штодзённая ранішняя мітусня.

З цяплушак пачалі выходзіць пасажыры з заплечнымі мяшкамі і чамаданамі. Вопытнае вока жыхароў Канска адразу заўважыла: «палітычныя». На гэтай чыгуначнай станцыі шмат ссыльных чакала далейшага этапу, таму нічога дзіўнага ў гэтым і не было. Пасажыры пачалі згуртоўвацца на пероне. Затым гэты невялікі натоўп загналі за нейкую агароджу, тут жа, ля чыгункі. Людзі пачалі раскладваць свае рэчы: хто лажыўся спаць, хто сядзеў.

Ва Уладзіміра было шмат часу падумаць. Аб сабе, аб Радзіме. Вельмі часта, калі ён заплюшчваў вочы, бачыў... сосны — доўгія волаты-дрэвы з меднаскурым сонечным загарам. Яшчэ год назад паэт захапляўся іх яскравай жыццясцвярджальнай песняй, іх радасцю і цішынёй. А зараз таксама ліпень, але ён далёка, за тысячу кіламетраў ад роднай зямлі. Як гэта ні дзіўна, аднак яго старажытная Беларусь з´яўлялася да яго ў вобразе тоненькай гнуткай дзяўчынкі. І калі ён уяўляў яе, то нейкая цяжкая ўсеабдымная туга агортвала сэрца: «Якая яна прыгожая, слабая, даверлівая і ранімая, яго сінявокая дзяўчынка — Беларусь!»

Уладзімір расплюшчыў вочы. Бязлітаснае сонца высмактала рэшткі вадкасці з біклаг асуджаных. Прыпякала. Смага паліла і нібы ірвала душу. Людзі, страціўшы магчымасць падысці да калодзежа, які знаходзіўся за агароджай, толькі паўтаралі счарнелымі вуснамі: «Дайце вады». Але быццам цяжкі камень ляжаў на сэрцы тых кабет, што зрэдку праходзілі па чыгунцы. Час ішоў. Ад смагі можна было звар´яцець.

Уладзімір падышоў да дроту. Лес і хаты. І вось з адной, што стаяла непадалёку, выйшла дзяўчынка і, зацікаўленая, спынілася. Ён паклікаў яе, і дзяўчынка пакрысе падышла да барадатага дзядзькі з ласкава-сумнымі вачыма.

— Родненькая, прынясі вады, калі ласка,— папрасіў Уладзімір. Праз некалькі хвілін яна прыйшла, згінаючыся пад цяжарам вядра з вадой.

— Як цябе завуць?

— Зіна,— адказала дзяўчынка.

— І колькі табе год?

— Восем.

Зіна, нахіліўшы галаву, сачыла за цікавым дзядзькам. З роспытаў Уладзімір зразумеў, што яе бацька працуе на чыгунцы, і яны ўжо даўно прыехалі сюды.

Вада паказалася салодкай і студзёнай, што было вельмі прыемна ў спякоту. У натомленае цела мужчыны прыходзіла моц.

— Ну і адкуль жа ты прыехала? — спытаў ён.

— З нейкай Воршы,— адказала дзяўчынка і, схапіўшы вядро, пабегла. Уладзімір усміхнуўся. Сэнс гэтай фразы дайшоў да яго крыху пазней, і ён пачаў плакаць.

Такога не магло быць, але вобраз, які ён хаваў, далёка ў сэрцы, існаваў у жыцці. І гэтая маленькая беларусачка, магчыма, выратавала яму жыццё. Гэта яго Беларусь стаяла з ім разам ля агароджы. «Я з Воршы, я з Воршы» — гуло ў вушах.

Уладзімір стомлена заплюшчыў вочы і ўбачыў свой сасновы лес і Зіну.

Не, яшчэ паміраць рана, і зараз ён ведае, чыя ЗОРКА захоўвае яго ў бадзяннях па неабсяжных абшарах Сібіры.

Уладзімір Дубоўка ўжо ніколі не ўбачыць сваёй Зіны, але выпадак у Канску ў 1949 годзе ён запамятае на ўсё жыццё.

СЕРГЕЙ ШАРАЙ

КРЕМИРОВАНИЕ СОВЕСТИ

Меня нет среди этих стен,
Меня нет в этом теле.
Я пеплом развеян по ветру
На прошлой неделе
Семь дней меня мучает мысль
О самосожженье.
Огнем уничтожить нить
Между ложью и униженьем.

ПРЕДЧУВСТВИЕ ГОЛОГРАММЫ

Все, что в квадратной багетовой раме—
Возведено неизбежно в куб,
Из которого льет постоянно,
Как из ржавеющих сточных труб
Густое, липкое нечто,
Похожее бесконечно
На содержимое дохлой крысы,
Стареющей киноактрисы,
Не вынесшей групповых поцелуев.
А в окно заливает и дует.
На картине цветы и мы.
В моем городе четыре тюрьмы.

ПОСЛЕДНЕЕ О БУМАЖНОЙ ЗМЕЕ

(5 июля 1990)

Мое сердце прокатилось маленьким,
Ярко красным стеклянным шариком
Вдоль дороги, которой я шел
Сквозь оазисы и пустыни.
Оно запуталось в паутине
И распалось на капельки ртути,
Едва дело коснулось сути.
И на солнце сверкнули тогда
Опустевшие провода.

Лг Л (ЛЮБОВЬ)

Кому, как не нам, раствориться телами,
К любимым глазам прикасаясь губами,
Я был бы счастлив, но счастья нет,
Оно молча стоит за дверями
И не стремится в дом.
Не называйте любовь трудом,
Голографические двойники—
Женщины и мужики.
По воде разбежались круги в испуге
Друг за другом, день за днем
И уснули в прибрежной волне.
Тебе мало? Да нет, вполне...
А вот мне не хватает чего-то,
Чтобы отщелкнуть два оборота
И впустить ее в дом,
Не называя трудом.

В ПОИСКАХ РАВНОВЕСИЯ «ОЛ

Словно музыка льется нежная,
Очень тихая и безбрежная.
Словно утро пением птиц
Коснулось моих ресниц.
Словно воздух стал чист и свеж
И шансы есть у надежд.
Словно время идет не спеша,
Похожее на малыша.
Словно тело плывет по реке—
Жизнь в спичечном коробке.

Лг Л (ЖЕНЕ ХУДОЖНИКА)

Здравствуйте мои улицы,
По которым мечется ветер,
Взъерошенной курицей,
Танцующей в кардебалете.
Здравствуйте, липкие ночи,
Убивающие любя,
Заламывающие руки, желающие тебя

Татьяна ОБУХОВСКАЯ

* * *

Ангел-хранитель укроет крылом белоснежным,
Лунною пылью осыпав ресницы мои.
Вечер играет на скрипке печально и нежно,
И заливаются-плачут в саду соловьи.

Время, несносный ямщик, не гони ж свою тройку!
Вот он — вишневый закат догорающих лет...
Эй, погоди, не лети, мы успеем, постой-ка!
Но на земле ничего постоянного нет.

Дайте мне ветер, дорогу, всего понемногу,
Если бы знать, что мне надо — сама бы взяла.
Только все чаще душа обращается к Богу,
Чтобы простил, что себя уберечь не смогла.

* * *

В полнолунье кипит приворотное зелье,
С тихим треском поленья смеются в костре,
Здесь, на Лысой горе, не смолкает веселье,
Шум и гам в полнолунье на Лысой горе.

Ох и звонкая ночка, лихая, хмельная:
Ведьмы в жизни не ссорились с полной луной.
Что со мной будет дальше — не знаю, не знаю
И не помню, что было доселе со мной.

Улетели тревоги, не стало печали,
Чей-то голос волнующе, страстно запел,
Чью-то юность навек вороные умчали,
Но об этом никто пожалеть не успел.

Это было по праву мое полнолунье,
Но поделать уже ничего не смогла,
Ведь увидела я, как другая колдунья
Чашу с зельем колдовским тебе подала.

КОЛА

ЗАСНАВАНЫ «Наднёманскія галасы» ЛІТАБ'ЯДНАННЕМ

ХАЦІНА Ў ЗЭЛЬВЕ

хаціна ў Зэльве,
Дзе я не была,
Дзе ні разу нагой
Не ступіла.
Там бяседа паціху
За чаем цякла
У святліцы,
Душы яе мілай.
Там не раз сустракаліся
Радасць і сум...
Успаміны цяклі
Ручайкамі.
Там сапраўдную бачылі
Сцены красу,
Што сваімі здабыта
Рукамі...

* * *

Л. А. ГЕНІЮШ
Ты ўжо свабодная,
Як птушка.
Не для смелых—
Чорным ветрам
дзьмуць.
Узляці над Белавежскай
Пушчай
і застой наш шэры
Ускаламуць.
Хай на дне асядзе
Ўсё благое,
А святое—
выплыве наверх.
Бо паэт
Дзе ступіў
Нагою,
Бачыў толькі
Зайздрасць
Зло, і смех...
Адыйшло,
Адплакалася ліха.
Толькі боль
У памяці
Жыве.
Пуста каля хаты
Тваёй,
Ціха...
... А яна калісьці
Ажыве...

ЯКІЯ МЫ...

Танцуе моладзь пад магнітафон.
Начную ціш ахрыплы голас рэжа.
... А над Радзімай небяспечны фон—
Чарнобыльскае чорнае бязмежжа.
Як гэта страшна — моўчкі паміраць,
Не ведаючы аб прычыне смерці.
І Беларусь, якую звалі рай,

Ірына НАВУМЕНКА

Канае ціха з труцізною ў сэрцы.
А ці пакуты ёй упершыню?
Але вось так — як з жудаснага рога
Упала зорка проста ў цішыню,
Як пакаранне за грахі жывога.
Той палыновы подых—
На вякі!
І плачуць нашы музыка
і вершы.
Наступны век!
Ты свецішся...
Які?
Якімі будзем мы
У дваццаць першым?!

* * *

Каля Нёмана,
Каля звонкага,
Дзе жытнёвыя
Свецяць палі,
Зачарована
Я старонкаю—
Тут легенды
І казкі жылі.
Тут сустрэла я
Паміж сцежкамі
Паэтычны ўзор дарагі.
І слязінкамі,
І ўсмешкамі
прывіталі мяне
Берагі.
Закалыхвае,
Зачароўвае
Спеў празрысты
Над срэбнай вадой.
Беларусь мая!
Мова родная!
Буду век ганарыцца
Табой!

* * *

Кожны з нас
Адчуе горыч страт.
Многія жыццю
Не будуць рады.
Усіх пастроіць лёс
У доўгі рад—
Хто жыве па праўдзе
І без праўды.
Усе мы перад небам,
Як адзін—
Роўныя
І трапяткія сэрцам.
Быў у кожнага
Адзіны
Час радзін.
Будзе ў кожнага
Адзіны
Час бяссмерця.

Игорь ЗАВЬЯЛОВ

ПОЭТУ И РАБУ

О, знало сердце, что за бури
Тебя грозятся испытать
Что за грозу таит в лазури
Судьбы надгробная плита!

Готов ли ты в блестящей схватке
Судьбу исправить силой муз—
На вызов брошенной перчатки
Влепить стихов козырный туз?

Лишь тот не ждет с небес ненастье,
Кому отмерено сполна
Рабов незыблимое счастье—
Молчать в любые времена.

О, раб безмолвный дум избитых,
Тебя в веках бессмертье ждет,
Но не тобой на синих плитах
Твое начертано житье!

* * *

Какие грустные места,
Где было то, где было это!..
Давно беззвучна и пуста
Земля великого поэта..

Немы для сердца разных лет
Подделок жалкие святыни,
Молчат они, чем жил поэт
В далекой северной пустыне.

Мертва душа таких святынь,
Зато качнулось сердце пьяно,
Когда Ему принес цветы—
Четыре траурных тюльпана.

* * *

Скоро выпадут снега
На крутые берега,
Засверкает в речке лед,
Под ногами запоет.

Никуда я не спешу
Под осенний листьев шум,
Мои думы далеки—
По ту сторону реки.

Там мне светит огонек,
Там мелькнул ее платок.
Только броду не найти—
Синий омут на пути.

Потому я не спешу
Под осенний листьев шум—
Скоро выпадут снега
На крутые берега.

* * *

Отчего расплывчаты мечтанья
Словно очертания во мгле?
Отчего для сердца имя Таня
У одной лишь только на земле?

Отчего любимую в разлуке
Ни забыть, ни бережно обнять?
Отчего печальные лишь звуки
В душу мне ласкаются опять?

Ах, душа, пускай все так и будет,
У любви есть тоже день и ночь.
Оттого и знают счастье люди,
Оттого и нечем им помочь.

Вячаслаў ВАШЭЙКА

У ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ

1.

Сонца яшчэ не ўзышло. Паветра дыхае прахалодай, сухой прахалодай. Ідзе калона. Ідзе няспешна, але й не марудна. Наперадзе і ў канцы пыляць гусеніцамі па дзве «бээмпэшкі». У сярэдзіне калоны — БТР, адразу за санітарнай машынай. А замыкаюць усю механізаваную істоту «Шылка»* і танк.

Калона ўжо амаль выцягнулася на прамым участку дарогі, дзе злева дыхала рэдкая і нізкая зялёнка**, як адтуль тацнуў стрэл, і ў санітарнай машыны выбухам вырвала пярэдняе левае кола. Машына ад удару збочыла і ўтыкнулася правым кылом у шурпаты зрэз скалы. БТР адразу ірвануўся наперад і засланіў сваёй бранёю гэты ЗІЛ.

А зялёнка ўжо загайдалася і затрэслася ад страляніны. Але стралялі не вельмі добра — спяшаліся пакуль калона яшчэ маўчыць, ды не развярнулася «Шылка». Бо потым ад гэтай «шайтан-арбы»*** цяжка схавацца, не толькі страляць.

Вось і ўскокваюць прывідамі выбухі амаль кожную секунду, дзынькаюць, завываюць, свісцяць кулі, жменямі пралятаюць над дарогай і пранізваючы тэнты і барты машын, раскрошваючы шкло кабін і фараў, кідаюць на зямлю людзей, штурхануўшы каго ў спіну, каго ў бок, каго ў грудзі. У павіслым пыле і дыме здаецца, што калона знішчана. Але гэта толькі здаецца. Бо пасля паўхвіліннага маўчання ўжо рэхнулі сваімі гарматамі «бээмпэшкі» і аўтаматныя чэргі пачалі касіць зялёнку. Толькі «Шылкі» з танкам яшчэ не было чуваць.

З «бэтээра» саскочылі два хлопцы і кінуліся да ЗІЛа.

Ля задняга борта машыны стаяла жанчына-ваенурач і дапамагала злазіць на зямлю параненым. Яна зірнула на падбегшых і спакойна, але зычна, не дазваляючы не падпарадкоўвацца, скамандавала:

— Адставіць! Самыя справімся. Наперад, у абарону!

«Нішто сабе,— падумаў Міхась,— паспела ўжо навучыцца камандаваць. Дарма што дзяўчо. Во, ляцёшка****. І хлопцы, выконваючы загад, кінуліся да «бэтээра». Упалі на зямлю пад задняе кола, і Мікола выдыхнуў:

— Чакай, агледзімся.

З кустоўя малацілі добра. Кулі бесперапынна дзынькамі па бране БТРа, утыкаліся ў кола, за якое схаваліся хлопцы, узшкрабвалі дарогу зусім побач. Не высунешся. Праўда і БТР не маўчаў, кідаў доўгія чэргі ў зялёнку, спрабуючы намацаць ворага. Ды й уся калона пачынала больш размеркавальна адстрэльвацца. Але душманам яшчэ ўдавалася даволі трапна страляць з granaтамётаў — некалькі машын ужо палалі. А «бээмпэшкі» дарэмна, напэўна, трацілі боекамплект, бо што ты там убачыш у гэтых кустах. «Шылка» — вось чаго не хапала. Але яна, мусіць, яшчэ не высунулася на пазацыю.

— Слухай,— крыкнуў Мікола,— трэба да ротнага!

— А дзе ён!

— Амаль у канцы калоны на бээмпэ.

— Ого! — гукнуў Міхась.

— А што ты зробіш! Трэба прабірацца. Але чакай, бо пакуль што не прапаўзем,— скончыў Мікола, зноў выглядаючы з-за кола.

І вось нарэшце лупанула доўгай гусцечай «Шылка». Зялёнка адразу прымоўкла.

— Наперад! — крыкнуў Мікола, і хлопцы ірванулі ў канец калоны.

Але меньш як праз паўхвіліны зноў аднавілі абстрэл. Не такі жорсткі, але прымусіў сяброў схавацца за палаючы Камаз. Далей было — толькі кароткія перабежкі. Добра, што да БМП ротнага было недалёка.

Дабеглі, ускочылі праз чамусьці адкрыты дэсантны люк у машыну. А праз дзве хвіліны гэтая БМП ужо спрабавала прабрацца да санітарнай машыны то аб 'язджаючы, то спіхваючы з дарогі аўтамабілі, што ярка гарэлі.

Ля апошняй машыны, за якой метраў праз пяцьдзесят адстрэльваўся БТР, што засланяў санітарны ЗІЛ, БМП была вымушана спыніцца. Гэта Камаз, добра абгарэлы (і як ён толькі за такі кароткі час паспеў абгарэць!), быў развернуты амаль упоперак дарогі — не аб 'ехаць.

Таму Мікола з Мішам выскачылі і пабеглі, а БМП пачала памалу ад 'язджаць назад.

Хлопцы не спыніліся б ля гэтага спаленага Камаза, але ўбачылі побач з ім два распластаных целы. Адно ляжала ля пярэдняга дагараючага кола, а другое — трохі воддаль, тварам уніз, выцягнуўшы ўперад рукі.

— Трэба іх адцягнуць да скалы,— сказаў Міхась.

— Зразумела,— адказаў Мікола і дадаў: — Ты прыкрывай, а я паспрабую спачатку таго, дальняга.

— Добра.

Мікола кінуўся да дальняга трупа, упаў побач, азірнуўся. Міхась пастрэльваў патроху кароткімі чэргамі, але вакол Міколы ўжо захрусцелі па паверхні дорогі кулі, узнімаючы лёгкі пыл. Хлопец ўзяў нябожчыка за руку і паспрабаваў цягнуць, ды чэрга разрыўных, якая густа ўзарала зямлю ля самага пляча, прымусіла замерці. І тут БМП ротнага, там, відаць, ўбачылі гэтыя дзеянні, пад 'ехала ўсутыч к аўтамабілю, засланіўшы хлопцаў. Цяпер яны хутка ўсё зрабілі. Нябожчыкаў паклалі ля самай скалы і пабеглі да санітарнага ЗІЛа. Але там яны спыніліся аслупянеўшы.

У лужыне крыві ляжала тая жанчына — ваенурач, спрабуючы перавярнуцца на жывот. Штаны на ёй ніжэй каленяў страцілі свой камуфляжны колер, яны сталі нават бурымі ад крыві.

— Жгут! — крыкнуў Міхась і падскочыў да жанчыны.

Салдат паспрабаваў пераціснуць артэрыі ў паху на абедзьвух нагах. Жанчына хацела адпіхнуць хлопца, складана вылаяўшыся, але сіл у яе хапіла толькі збіць бярэт з ягонай галавы. Бярэт упаў у пачарнеўшую ўжо кроў.

— Ляжы! — крыкнуў Міхась.

— Хлопцаў ратуйце,— слабым голасам вымавіла ваенурач.— Я не здохну.

Падбег са жгутом Мікола, перарэзаў яго папалам і аддаў адну палавіну Міхасю, а другую пачаў намотваць на нагу жанчыне. Яна быццам супакоілася, толькі аблізвала гарачыя вусны. Страляніна трохі сціхла з таго боку, але раптоўна недалёка гакнуў выбух, сыпануў дробным пяском. І ваенурач, дзе толькі ўзяліся сілы, тузанулася, зноў спрабуючы адпіхнуць хлопцаў, закрычала:

— Сукі, сваіх ратуйце! Я не здохну!

Мікола схапіў яе за рукі, якімі гэты лейценанцік спрабавала перашкодзіць дэсантнікам рабіць справу і гаркнуў:

— Маўчаць! — і ўжо больш спакойна: — Яны ўжо на бээмпэ.

А Міхась моўчкі, сціснуўшы зубы, дажгутоўваў ёй ногі. Калі ўсё было зроблена, лейтэнанта выцягнулі з крывавай лужы, прысланілі да скалы. Міхась прысеў ля яе, а Мікола пабег у хвост калоны.

Жанчына заплюшчыла вочы, аблізваючы губы, а хлопец заўважыў, што яе пачалі біць дрыжыкі. «Зараз страціць прытомнасць,— падумаў салдат.— Дзіва — крыві лужа».

— На, папі,— паднёс пляшку да вуснаў.

Яна слаба каўтанула, расплюшчыла вочы і нешта прамармытала, але невыразна, амаль нечутно. Глядзела вільготнымі вачыма на Міхася, а той азіраўся, чакаючы свайго сябра.

(Працяг на 4 стар.)

Татьяна ЛУЦЕВИЧ

ИЗ ФИЛОСОФСКОЙ ЛИРИКИ

* * *

Отточен инструмент до совершенства,
Добро и зло уже обнажено.
Вот-вот охватит истины блаженство,
И слиться с Богом будет суждено.

Сознание, ведущее познанье,
И чувственность едва протистоят.
Еще немного и в едином Духе
Они навеки будут состоять.

Закончена цепочка эволюций,
Замкнулось в ней последнее звено,
Сошлись различья времени и места.
Идея и материя — одно.

* * *

Оставим рефлексивное мышленье,
Пусть наше эго кутает туман.
Наивность искупит грехопаденье,
Самопознанье есть самообман.

Откажемся от истины лукавой,
Ведущей с нами бесконечный флирт.
Напоены мы все ее отравой,
Пути познанья — критский лабиринт.

Система создаётся за системой
В надежде мир законам подчинить,
Но остается только мертвой схемой,
Которой ничего не объснить.

Наказаны стремлением к познанью,
Открытия дурманят, как вино.
От одного идет к другому знанью,
А нити Ариадны не дано.

Но человек-кирпичик мирозданья,
Ступень, которую оно должно пройти,
Чтоб подтвердить: материя — идеальна,
И в идеальности материю найти.

* * *

Ты в плену у Времени—
Убегать не смей,
Все равно не вырвешься
Из его цепей.
На планете-кладбище,
Где хозяйкой Смерть,
Гостьею несмелою
Жизни круговерть.
Мир — тюрьма надежная,
Мыслию Творца
Создан был как камера,
Где нам ждать конца.

МЕРА

Бездны счастья и вершины горя
Постарайся в жизни обойти.
Слеп восторг, расчарованье скоро.
С Мерой лишь к гармонии прийти.

С этою великою подругой,
Неприметной среди тьмы огней
Крайностей, зовущихся наукой,
Обручились, будь верен только ей.

Мерою проверь свои исканья,
Свет не чувствуй, мрак не отврати.
Рухнут все благие пожеланья,
Если от пропорции уйти.

Красотою Мера обернется,
Нравственностью высшею взойдет,
С истиной загадочной сольется,
Если знанье с верою живет.

Віктар ВАРАНЕЦ

КОЛЕРЫ

«Душа раскрывалася яблыняй белай...»
«І белай галінкай вясна прыкіпела
да сэрца майго і да чыстых нябес».
Міхась Губернататаў.

Я ўвесь белы як лунь,
мае думкі збялелі,
І свет белы мне вочы заслаў.
І шуміць наваколле у велічнай белі,
І так вабіць бялюткая свежасць дубраў.
Шчодра сыпле праменнямі
белае сонца,
Белым вершам сусед за сцяной
стаў крычаць...
І, здавалася, слухаў яго б я бясконца,
Але час патрабуе ісці, працаваць,
І пішу пра цягнік, пра карову і
бройлер,
Што бялеюць натхнена
невядома з чаго.
Але кажуць, што ў свеце і іншы есць колер,
Дык чаму ж я не бачыў ніколі яго?

ДОМІК

«Гэты домік — даражэй з гадамі.
Гонар ён і слава Мінска!
Ен навек ўзвысіўся над намі—
Шчасця і Кастрычніка калыска»
М. ШАХОВІЧ.

Гэты домік даражэй з гадамі,
Вам пацвердзіць дзед і малады.
За яго калі узяць рублямі,
Тысяч трыста, кажуць, як вады.

А праз дзесяць год і болей будзе.
Хто такія грошы зможа мець?
Вось таму сюды і ходзяць людзі,
Каб на дзіва гэта паглядзець.

А яшчэ ідуць глядзець калыску,
Дзе Кастрычнік немаўляткам спаў.
Зразумела ж кожнаму у Мінску,
Што за шчасце нам малы той даў...

Ходзяць людзі ў домік той з надзеяй,
Што пры жахах нашага жыцця,
Там збяруцца ўрэшце чарадзеі,
І Народзяць іншае дзіця.

КОЛА
КОЛА
ЗАСНАВАНЫ „Наднёманскія галасы" ЛІТАБ'ЯДНАННЕМ

Вячэслаў ВАШЕЙКА

У ДЗЕНЬ НАРАДЖЭННЯ

ла па зялёнцы кароткімі чэргамі «Шылка», але ля кожнай машыны віхаліся салдаты, аглядаючы колы, барты, паддоны рухавікоў. З некаторых машын, але моцна пабітых, перагружалі ўсё, што было цэлым. Яны ўжо свае ад ´ездзілі — ім яшчэ пашанцавала — чаплялі буксірныя прылады.

І вось Міхась нарэшце ўбачыў, як бягуць да яго роты, маёр — начальнік калоны, і Мікола. Маёр, падбегшы, ўпаў на калені і абхапіў сваімі далонямі галаву параненай. Яна зноў расплюшчыла вочы. Суровая і вялікая далонь маёра пагладзіла шчаку і спынілася. Афіцэр падняўся.

— Бэтээр! — скамандаваў ён,— капітан, твае хлопцы паедуць,— і да Міколы: — Сяржант, тут сем кэмэ, паспей, калі ласка.

— Ёсць,— кінуў Мікола і яны з Міхасём панеслі жанчыну да бэтээра.

— Хлопцы, птушкай! — крыкнуў услед маёр.

2.

БТР імчаў, наколькі дазваляла дарога. З запаленымі фарамі, сігналячы на кожным віражы. Маёр памыляўся: да санбата было кіламетраў з дзесяць, трошкі меней, як да Кабула. Машыну гайдала і Мікола прытрымліваў жанчыну, якая, напэўна, страціла ўжо прытомнасць, бо не стагнала, а можа проста гэтага не было чутно з-за гула рухавіка, а Міхась бінтаваў ёй ногі, зцягнуўшы абутак і распаласаваўшы штаны. Бінты станавіліся чырвонымі адразу, як толькі датыкаліся да ног параненай.

Два пехацінцы, што сядзелі побач, толькі развялі рукамі, калі Міхась зірнуў на іх, скончыўшы бінтаваць. Бінтоў у іх не было. А Мікола махнуў рукой і паказаў два пальцы, маўляў: «Праз дзве хвіліны даедзем».

Міхась яшчэ раз глянуў на параненую і яго погляд зноў затрымаўся на акрываўленых бінтах. Ён успомніў, з якім жахам глядзеў першы раз на акрываўленыя бінты год назад, калі толькі трапіў сюды, у Аўган. З такім жа жахам ён глядзеў і на бялюткія твары параненых, сярод якіх нехта дрыжаў ад страты крыві, а некаторыя былі ў непрытомнасці. А потым, калі над трыма хлопцамі знялі шапкі, гэты жах змяніўся пякучай горыччу, што адразу запяршыла ў горле і нечым калючым заказытала ў вачах. Потым з кожным разам горыч усё гусцела, накоплівалася і аднойчы лютай злосцю за смерць сябра і выхінулася на палоннага, што стаяў побач над целам Рыгоркі. І Міхась ужо глядзеў на перапалоханы твар душмана, не зважаў на крыкі падбягаючага ротнага, а біў і біў азіята па галаве, па баках нагамі і толькі шыпеў праз сціснутыя ў лютай злосці зубы. Яго адцягнулі, зграблі ў ахапку, утрымалі. Але супакоіўся ён толькі праз некалькі хвілін, калі нехта сказаў, што палонны памёр... так, у гэты момант Міхась супакоіўся, і ягоныя жах і горыч зніклі назаўсёды. Засталася толькі злосць. І яна яшчэ доўга панавала ў душы салдата. Нават пасля дзесяці сутак арышту ён быў яшчэ доўгі час злы. Астыў пасля другога задання, калі першы раз вярнуліся без страт, нават без адзінай драпіны. А цяпер вось зноў заварушылася пад сэрцам злосць.

Міхась зірнуў у бок Міколы. Той закурыў. «Хм, дзіўна спакойны» — падумаў салдат, хаця добра ведаў, што яго сябар і ў самыя цяжкія моманты нічым не выказвае ні хвалявання, ні сваіх пачуццяў.

І вось БТР збавіў ход і пачаў прытарможваць.

3.

Хлопцы сядзелі ў цені шпітальнага будынку санчасці і курылі. Яны чакалі калону, што па ўсіх разліках павінна была хвілін праз дваццаць — трыццаць падысці. Сонца цяпер пякло добра. Да поўдня засталося роўна дзве

— Яна не баба, дурань,— спакойна, але быццам пакрыўджана, заўважыў Міхась.

— Ну так. Але ў дзень нараджэння...— недакончыў Мікола.

— Што-о! — усхапіўся Міхась.— Хто сказаў!

— Маёр.

— Фіі-у-у,— прысвіснуў салдат.

— Во-во. Мы з ротным вось так і свіснулі, калі пачулі.

А колькі ж ёй сёння! — запытаў Міхась.

— Дваццаць чатыры.

— Мая роўня...— працягла вымавіў Міхась і ўспомніў яе погляд; як яна глядзела на яго там, на дарозе, прыслоненая да скалы. Ён яшчэ паспеў заўважыць нейкую асаблівую, быццам завостраную болем, прыгажосць твару. А губы. На збялелым твары яны вызначаліся як падфарбаваныя. «Я такога яшчэ не бачыў,— падумаў хлопец.— звычайна бялеюць і вусны. А мо гэта толькі ў мужчын!»

Падышлі тыя два салдаты з бэтээра. Прыселі побач. Закурылі. Толькі цяпер Міхась заўважыў, што яны параненыя. У аднаго з-пад накінутай курткі былі відныя бінты на плячы, а ў другога — забінтаваныя абедзве рукі ад кісці да локця.

Мікола ўважліва аглядаў іх, нахмурыў бровы і запытаў:

— Адкуль гэта вас везуць!

— З Мукура,— адказаў чарнявы з вусамі салдат.— А вы што, не з бронегрупы!

— Не, і мы спадарожнікі.

— І многа вас! — зноў запытаў чарнявы, зразумеўшы, хто гэта такія, бо якія яшчэ могуць быць спадарожнікі тут, тым больш дэсантнікі.

— Хопіць,— каротка адрэзаў Мікола і, каб гэты цікаўны хлопец болей ні аб чым не распытваў, запытаў сам: — А хто гэтая медычка!

— Хірург з Мукура.

— Яна вас везла сюды! — падаў голас Міхась.

— Сюды,— азваўся другі паранены.— Маладая. Шкада. Харошая дзяўчына. А тут толькі сем месяцаў і ўжо другі раз...

— Думаеш памрэ! — запытаў Мікола.

— А бог яго ведае,— адказаў замест параненага Міхась.

І апанавала маўчанне. Кожны паглыбіўся ў свае думкі, шкадуючы гэтую дзяўчыну-лейтэнанта, выдатна разумеючы ўвесь жах яе становішча.

Мікола кінуў на зямлю недакурак і працягнуў руку да Міхася:

— Дай пляшку, ці пустая!

Міхась моўчкі падаў, успомніў у гэты момант, як піла з яго рук гэтая небарачная. «Але чаму небарачная! — сам сябе запытаў ён.— Тут амаль усе такія... А тыя, хто загінуў! Хіба што дзень нараджэння...»

І тут хлопец злавіў сябе на думцы, што не хоча, каб памерла гэтая афіцэрша. Не тое, што ня хоча, да гэтай афіцэршы няма той раўнадушнасці, трохі гаркаватай, але ўсё ж такі раўнадушнасці, як да іншых, хто трапляўся яму за апошні год на гэтых пустэльных дарогах. Злавіў і пачаў разважаць зкуль вытокі гэтай думкі. І зноў успомніў яе твар, яе крык: «сукі, ратуйце сваіх!..» «Можа і не памрэш. Канечне, не памірай,— быццам з ёю гаварыў салдат.— Вельмі ж крыўдна сёння памерці. Але ж чаму так упэўнена, што будзе жыць!»

Праўда, Міхась разумеў, адкуль гэтая ўпэўненасць. За год вайны ў гэтай краіне ён, разведчык, не аднойчы сустракаўся з прадчуваннем смерці. Чалавек здольны прадчуваць бяду. Так. Некаторыя просяць аб чым-небудзь, а хтосьці выбачаецца за даўнішняе, амаль забытае здарэнне, калі нечым пакрыўдзіў цябе. А хто і шкадуе, што мала пражыў і мала добрага зрабіў. А яна прадчувае, што будзе жыць. «Няхай так і будзе»,— скончыў свае разважанні Міхась.

Раптам з-за вугла выйшаў сал-

чаю вам прынёс. Яшчэ гарачаваты.

— Во-о, малайчына,— падскочыў Мікола.— Давай хутчэй сюды,— і прыняў чайнік з кубкам.

Перш за ўсё падаў напоўнены кубак параненым і звярнуўся да гэтага салдаціка ў медыцынскім адзенні:

— Прынясі яшчэ кубак, а лепей — тры.

Хлопец знік, а праз хвіліну ўжо падаў тое, што прасілі. Цяпер пілі ўсе. Чай параваў. І было дзіўна, што ён гарачэйшы за гэтае прапечанае сонцам паветра. Міхась ажно ўсміхнуўся з такой думкі. Яму нават калі-нікалі здавалася, што тутэйшае сонца павінна быць блакітным, як полымя якога пальніка, ці аўтагена — так яно пякло. І хоць прывык ўжо, але яму бывае нясцерпна горача пад гэтым свяцілам.

Пачуўся гул калоны.

— Нашыя,— спакойна вымавіў Мікола і павольна падняўся.

Усталі і астатнія, аддалі кубкі і чайнік і пайшлі да КПП. Але па дарозе ўбачылі таго капітана, які прыняў з рук дэсантнікаў лейтэнантку. Капітан махнуў рукою, клічучы да сябе. Мікола з Міхасём падышлі.

— Ну што! — запытаў капітан і дадаў.— Будзе жыць. Малайцы. Паспелі. Скончаць аперацыю — адправім у Саюз.

— Угму,— уздыхнуў Мікола.— Добра. Ну мы пайшлі!

Валяйце,— кінуў капітан, праводзячы далонню сабе па шчацэ.

— Таварыш капітан,— звярнуўся Міхась,— а як яна! Ну, што там!

— А што яна табе, радня, ці каханка! — ускінуў брывямі капітан.

— Ды так, даведаліся, што ў яе сёння дзень нараджэння,— пацікнуў плячыма Міхась.

— Ого-о,— працягнуў афіцэр, нахіліўшы набок галаву.— То лічы, што яна ходзіць пад богам. Шанцуе... Але хіба што дзень...

— Ну дык што! — запытаў ужо Мікола.

— Ну што,— азваўся капітан.— Будзе жыць. Крыві замнога страціла, але ў прытомнасці. Крыві дабавім. У Саюзе падымуць на ногі. Будзе жыць.

— Будзе жыць,.. — прамармытаў Міхась.— Ну добра. Мы пайшлі.

— Ідзіце,— сказаў капітан.

Хлопцы пакрочылі да КПП, дзе спыняліся ўжо машыны, і адкуль бег ім насустрач маёр—начальнік калоны.

1991.— Брэст.

* «Шылка» — самаходная чатырохствольная зенітная ўстаноўка.

** Зялёнка (гаворк.) — кустоўе над горнай рэчкай, падобна на лазу.

*** «Шайтан-арба» — так душманы называлі «Шылку».

**** Ляцёшка (гаворк.) — вытворнае памяншальна-ласкальнае ад лейтэнант.

Міхась СКОБЛА

АДНОЙЧЫ

На запацелай шыбе неба
аднойчы я напісаў Тваё імя,
і ўначы
Яно заззяла так,
што пабляклі сузор´і,
А закаханыя па ўсім усходнім паўшар´і
спалохаліся, няўжо так хутка
настаў новы дзень?
А я верыў—
ніхто ня зможа дакранууцца да Цябе,
ніхто ня будзе прысвячаць Табе вершы,
бо ў Багдановіча ёсць Зорка Венера,
а астатнія дасягненні нябёсаў толькі ў сне;
ніхто ня зможа ўзімку саграваць Цябе,
хукаючы на зоры,
бо гэтак жа высока—
і ты будзеш належаць толькі мне.
Але аднойчы звычайны клён,
што рос недзе пад Слуцакам
і памятаў Цябе маленькай дзяўчынкай,
прыўзняўся на пальчыкі,
узмахнуў зялёнай грывай
і лёгка выцер маё Пісанне,
маўляў, несур´ёзна ўсё гэта.
А неба зрабілася пустое і шэрае.

Сяргей ЧЫГРЫН

РАДКІ КАХАННЯ

Думкі мае прад табою
схіляюцца,
Вусны мае прад табою
схіляюцца,
Ночы мае прад табою
схіляюцца,
Сэрца маё прад табою
схіляецца,
Мова мая прад табою
схіляецца...

* * *

Тваё маўчанне не парушу,
Як хвалі соннае ракі.
Твой пацалунак туліць груша
Галінкай кволай да шчакі.
У ночы светлай задуменні
Плывуць белыя калені
Цалую месяц малады.

* * *

Што мне раніца?
Што мне росы?
Глянь — усміхаецца
Русавалосая.
Грудзі — гарбузікі,
Вусны — суніцы.
Прыгажуня—
Не надзівіцца.
Ветрык пяшчотны
Шчокі цалуе...
Русавалосая
Сэрца чаруе.

* * *

ЖАРТ

І зноў зіма—
Чыя ўдача?..
Нас абсыпае
Лёгкі снег.
Здымі пальчаткі—
І я ўбачу:
Закальцавана ты
Ці не.

Валянціна АДАДУРАВА

СЁСТРАМ

Як прыйдзе стома ад дарог
Ці ад вандровак дальніх,
Ідзем на родны свой парог
У ціхі час світальны.
І покуль ёсць каму сустрэць
Усіх нас на парозе,
Нам жыць, гарэць не адгарэць,
Не падаць у знямозе.
Дзяцінства незабыўны час!
Ад роднага парогу
Матулін позірк кожны раз
Праводзіць у дарогу.
Ідзём сюды, каб быць падчас
Тым позіркам сагрэты.
Глядзяць, глядзяць бацькі на нас
Ды толькі... ужо з партрэта.

Святлана СТАНЕВІЧ

Сустрэча з табою, мне нечаканая.
Сэрца зайшлося задаўненай ранаю.
Словы спалохана недзе разбегліся.
На вуснах адно: навошта сустрэліся?
Навошта дажджынкі на землю сырую?
Навошта слязінкі на памяць былую?
Душа адляцела лісточкам кляновым
І ёй непатрэбны ўжо ветрык вясновы
Усмешкі тваёй. Адно запытаю:
Навошта, скажы, я цябе сустракаю?

Наш адрас:
230023, г. Гродна,
вул. Ажэшкі, 22, пакой 404,
тэл. 44-72-97

Газета выходзіць штодыднёва
Аб´ём газеты — адзін друкаваны аркуш

Газета надрукавана афсетным спосабам у Гродзенскай абласной узбуйненай друкарні г. Гродна, вул. Паліграфістаў, 4
Падпісана ў друк у 15 00.

Наклад 2 000 экз. Зак. 7155

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА,
ПРАФКАМ СУПРАЦОЎНІКАЎ,
ПРАФКАМ СТУДЭНТАЎ,
КАМІТЭТ КАМСАМОЛА.

РЭДАКТАР
С. М. ЛАЎНІК